

Concept

Brabants Heem Jaarverslag 2022

Waar in dit jaarverslag wordt gesproken over heemkundekringen worden ook bedoeld historische verenigingen en erfgoedorganisaties aangesloten bij Brabants Heem.

In 2022 vierde Brabants Heem het 75-jarig jubileum. Hoogtepunten waren twee jubileumvieringen, het jubileumboek "Tradities in Brabant", de vorming van het Brabants-Heemfonds, een extra digitaliserings-impuls en het jubileumnummer van De Koerier.

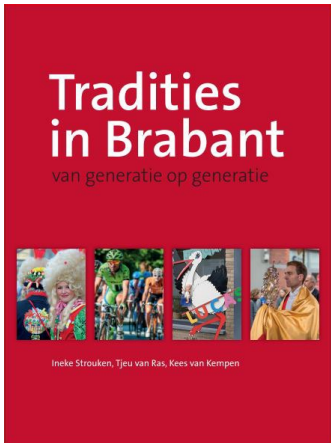
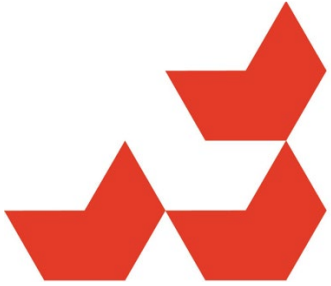
75 jaar Brabants Heem, eerste jubileumviering

De eerste jubileumviering was 9 februari, exact de dag van de oprichting 75 jaar geleden. In verband met de beperkingen vanwege de coronapandemie vond een bijeenkomst plaats in bescheiden kring, in Alphen, waar de oprichter van Brabants Heem, Willem Binck, pastoor was. Bij de jubileumviering waren de zeven heemkundekringen uitgenodigd die de respectabele leeftijd van 75 jaar eveneens in 2022 mochten vieren of dat al eerder mochten doen. Dat waren op volgorde van ouderdom: Boxtel, Gemert, Hilvarenbeek, Etten-Leur, Oisterwijk, Eersel en Onsenoort Heusden-Nieuwkuijk e.o. Bij gelegenheid van het jubileum werd een beeldje van pastoor Binck onthuld, dat voortaan zal worden gegeven aan elke heemkundekring die het 75-jarig jubileum viert.

75 jaar Brabants Heem, tweede jubileumviering

De tweede jubileumviering was op 20 oktober in de Statenzaal van het Noordbrabants Museum in Den Bosch. Met ongeveer honderd gasten – voornamelijk vertegenwoordigers van de heemkundekringen – in een programma waarbij een beroep werd gedaan op heemkundekringen om het activiteitenpakket te verruimen, actief zichtbaar te zijn in de lokale samenleving, oog te krijgen voor tradities van andere culturen binnen de lokale gemeenschap en een feest te maken van het Brabants Erfgoedweekend in een poging zoveel mogelijk publiek te betrekken bij het Brabants erfgoed. Tijdens de jubileumviering werd het eerste boek "Tradities in Brabant" uitgereikt aan Ine Adema, Commissaris van de Koning in Noord-Brabant.

 Tradities in Brabant van generatie op generatie Ineke Strouken, Tjeu van Ras, Kees van Kempen	75 jaar Brabants Heem, jubileumboek “Tradities in Brabant” In 2021 vroeg Brabants Heem aan alle heemkundekringen om een traditie in te sturen die zij kenmerkend vinden voor hun woonplaats. Bijna alle heemkundekringen deden mee. Deze provinciale inventarisatie maakte heemkundekringen bewust van het immaterieel erfgoed en de gemeenschappen die erachter staan en geeft een mooie inkijk in de rijkdom aan tradities in Brabant. In de inleiding wordt de gebruikte methodiek beschreven. De tradities werden beschreven in het boek ‘Tradities in Brabant, van generatie op generatie’. Het werd een rijk geïllustreerd boek van 256 pagina’s. De samenstellers Ineke Strouken, Tjeu van Ras en Kees van Kempen boden op het jubileumfeest van Brabants Heem het eerste boek aan de Commissaris van de Koning, Ina Adema, aan. Het boek wordt via uitgever Posidon verkocht via de boekwinkels. Alle leden van heemkundekringen konden het boek met korting via voorinschrijving verkrijgen.
	75 jaar Brabants Heem, Brabants-Heemfonds gericht op vernieuwing bij heemkundekringen. Het voormalig Boekenfonds is vervangen door een Brabants-Heemfonds, nu vooral bedoeld om heemkundekringen over de drempel te helpen bij vernieuwingen. En vernieuwing kan breed worden uitgelegd, zoals de aanschaf van laptops, thematische en educatieve websites, educatieve programma’s, bijzondere boekprojecten etc. Veel kringen hebben een beroep op dit fonds gedaan en de begrotingspost was voor 2022 royaal overschreden. Duidelijk is dat de regeling in een behoefte voorziet. Om te voorkomen dat er oneigenlijk beroep op de regeling wordt gedaan, gaat het bestuur de voorwaarden voor een subsidie verduidelijken. De uitgangspunten blijven gelijk, de regels worden aangescherpt.
	75 jaar Brabants Heem, impuls historische geografie Belangwekkende ontwikkelingen hebben zich voorgedaan op het gebied van de historische geografie. Naar het voorbeeld van een aantal Limburgse kringen, die samenwerken in het Aezel-project, hebben een aantal kringen in Oost-Brabant een samenwerking opgestart voor de invoering van kadastrale en andere gegevens, gebruik makend van QuantumGis of Qgis. Hieruit is het een nieuwe organisatie ontstaan Historische Geografie Brabant. In die organisatie werkt een groeiend aantal kringen samen (www.historischegeografiebrabant.nl). Deze organisatie heeft een subsidie ontvangen van Brabants Heem voor het verder ontwikkelen van de software voor het combineren van kadastrale gegevens, genealogische gegevens, etc. De ambitie is dat in de toekomst alle kringen gebruik gaan maken van dit pakket van Historische Geografie Brabant.
	Missie 2020-2025 Versterken, verbinden en verleiden Naast de jubileumactiviteiten ging ook het “gewone” werk natuurlijk door, waarbij nog altijd de meerjarenvisie 2020-2025 leidend was. De hoofdlijn van de missie is versterken, verbinden en verleiden:

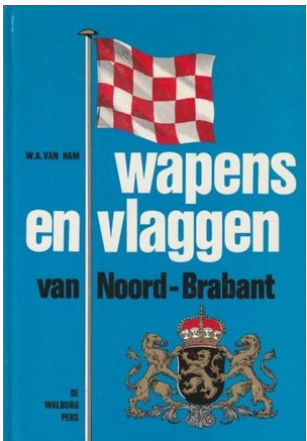
	Met <u>versterken</u> bedoelen we de voortdurende inspanning bij te dragen aan steeds sterkere lokale heemkundekringen. Onder <u>verbinden</u> verstaan we de kracht die uitgaat van samenwerking tussen de diverse actoren in het werkveld en de samenleving. En <u>verleiden</u> heeft betrekking op de aantrekkingskracht van lokale geschiedbeoefening, het bereik in de samenleving, de kunst om jong en oud te interesseren en te activeren voor het Brabants erfgoed en de Brabantse geschiedenis en heemkunde.
	VERSTERKEN
	Regio-beraad Een van de kernactiviteiten van Brabants Heem is de organisatie van regio-bijeenkomsten waarin bestuursleden van heemkundekringen elkaar ontmoeten, over actualiteiten discussiëren, elkaar informeren, tips geven en van elkaar leren. In het voorjaar van 2022 kon het halfjaarlijks beraad niet doorgaan vanwege de corona maatregelen. In het tweede halfjaar wel. 48% van de kringen namen eraan deel. Voor regio 1 heeft Bart van Eekelen het stokje overgenomen van Otte Strouken.
	Digitalisering Brabant Cloud en Memorix Maior, beide uitgevoerd door Erfgoed Brabant, worden ondersteund door Brabants Heem. 44 Heemkundekringen gebruiken Memorix Maior en de Brabant Cloud. De digitalisering van heemkundeperiodieken, een samenwerking met de Brabant Collectie, is in 2022 stilgevalen doordat de Brabant Collectie geen ruimte had invulling aan de samenwerking te geven. Bovendien aarzelen heemkundekringen om hun oude tijdschriften te laten digitaliseren.
	In Brabant In 2022 is Bart van Eekelen Theo Cuijpers opgevolgd in de redactie van In Brabant. De interviewreeks waarvoor Theo Cuijpers en René Hermans verantwoordelijk waren, 'Hart van Brabant' maakt een doorstart. Zowel de redactie van <i>In Brabant</i> als het bestuur van Brabants Heem hecht namelijk waarde aan de zichtbaarheid van (het werk van) heemkundekringen. Daarom is besloten dat de rubriek in 2023 voortgezet zal worden en tweemaal per jaar zal verschijnen. Bestuursleden van Brabants Heem zullen, in wisselende samenstelling, interviews houden met heemkundekringen. De eerste editie is gepland voor nummer 2023-1 (maart). In <i>In Brabant</i> is in 2022 regelmatig verwezen naar en verteld over de activiteiten van Brabants Heem, zoals in aankondigingen en verslagen, aandacht voor het door Brabants Heem uitgegeven jubileumboek <i>Tradities in Brabant</i> en voor zijn 75-jarig bestaan, een interview met Theo Cuijpers (2022-4) en een column van bestuursvoorzitter Henk Hellegers (2022-2).

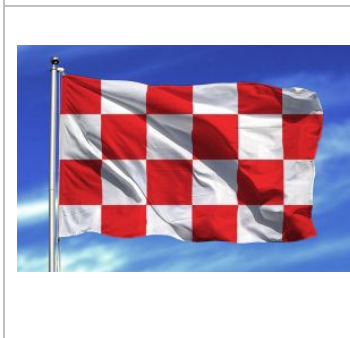
	Adviezen en cursussen Bestuursleden worden vaak benaderd voor adviezen van diverse aard zoals inrichten van een museum, erfgoed-toerisme, omgevingswet, subsidies, Memorix Maior, onderscheidingen, statuten, juridische kwesties, etc. De cursus Besturen van een Heemkundekring is in 2022 een maal gehouden. PR en communicatie zijn voor alle aangesloten kringen en organisaties van belang. Brabants Heem biedt de helpende hand met onder andere een workshop over dit onderwerp. Daarbij komen onderwerpen aan de orde als het schrijven van een helder persbericht, taaltips, gebruik van social media en de eigen website. De workshop maakt deel uit van de studiedag over het besturen van een heemkundekring. De omgevingswet bundelt de wetten voor de leefomgeving. Belangrijk is dat in de plannen erfgoed goed verankerd wordt. Om heemkundekringen te scholen in de omgevingswet en hen te helpen om op adequate wijze deel te nemen aan de gesprekken met de gemeente heeft Brabants Heem vier cursussen gegeven, waarvan drie met de Bond Heemschut en de Archeologische Werkgemeenschap. In totaal hebben circa 80 mensen van verschillende heemkundekringen meegedaan. Op de Raad van Aangeslotenen van juni 2022 zijn drie workshops gehouden: • “Het redden van erfgoed” en wat een heemkundekring daaraan kan doen. Karel Loeff, Bond Heemschut, Ineke Strouken, Brabants Heem • “Bedreigingen historisch geografisch erfgoed” met medewerking van Kenniscentrum Kring Vrienden van 's-Hertogenbosch, Jos van Bruggen 's-Hertogenbosch, Otte Strouken, Brabants Heem • “Memorix Maior als digitale catalogus van de collectie van de heemkundekring”, Peer Verbruggen, Erfgoed Brabant, Kees van Kempen, Brabants Heem
	VERBINDEN
	Heemkunde ontmoet... Op 2 september 2022 organiseerde Brabants Heem een congres met het thema ‘Heemkunde ontmoet Immaterieel Erfgoed’. Doel was om heemkundekringen te verbinden met immaterieel erfgoedgemeenschappen. Allebei zetten zij zich op hun eigen manier in voor het lokale erfgoed. Ontmoeten, netwerken en kennis delen waren de kernwaarden voor deze bijeenkomst. ‘Heemkunde ontmoet Immaterieel Erfgoed’ werd georganiseerd door Brabants Heem samen met Erfgoed Brabant, Historische Vereniging Brabant, Leerstoel Cultuur in Brabant en het Kenniscentrum Immaterieel Erfgoed Nederland. De dag werd gehouden in het Cultureel Centrum Jan van Besouw in Goirle. Over de inhoud van de dag heeft Brabants Heem veel positieve reacties gehad. De lezing van Paul Bastiaansen van het Bloemencorso Zundert maakte grote

	indruk. Vooral de ontspannen sfeer, de mogelijkheid om nieuwe mensen te ontmoeten en de interessante lezingen en workshops vielen in goede aarde. Op de website en in De Koerier is een inhoudelijk verslag verschenen en de deelnemers hebben alle power-points ontvangen.
	Brabantse Heemdagen De commissie voor de Brabantse heemdagen is samengesteld uit vier leden en een bestuurslid. De samenstelling van de commissie is dit jaar ongewijzigd. Ad Jacobs zit in de commissie namens het bestuur. Hij benadert de heemkringen om de organisatie van de heemdagen op zich te nemen. Dit jaar zou Oirschot de organisatie op zich nemen maar in verband met ons 75-jarig bestaan, is het voor Alphen gekozen, omdat de grondlegger van Brabants Heem pastoor was in Alphen. Thema van de heemdagen was: “Het geheim van Alfheim”. De ruim 60 deelnemers hebben in deze twee dagen kennis kunnen maken met de dorpen Alphen en Riel. Het waren twee heel informatieve dagen en de deelnemers kijken er met veel plezier op terug. Volgend jaar op naar Oirschot.
	Kempens Geheugen Al heel veel jaren ondersteunt Brabants Heem de Studiekring voor Land en Volk van de Kempen, sinds 2022 Kempens Geheugen geheten. Dit is een Vlaams-Nederlands samenwerkingsverband van heemkundigen en archivarissen. Een van de bestuursleden van Brabants Heem is ook bestuurslid van deze organisatie die elk jaar een bijeenkomst organiseert over een grensoverschrijdend thema. Dit jaar was het thema ‘Beeldcultuur in de Kempen’
	Netwerk Brabants Heem heeft deelgenomen aan de vergaderingen van de Erfgoed Alliantie, die door allerlei redenen in 2022 niet vaak is gehouden, het Vlaamse-Nederlands Verbond voor Volkscultuur dat een internationaal onderzoek heeft geleid naar bedelfeesten en de Werkgroep Brabants Landelijk Erfgoed, dat een manifest aan het schrijven is. Voor de cursus omgevingswet was er contact met de Rijksdienst Cultureel Erfgoed, Bond Heemschut en de Archeologische Werkgroep Nederland. Verder heeft Brabants Heem deelgenomen aan de jubileumvieringen ter gelegenheid van het feit dat tien jaar geleden Nederland het UNESCO Verdrag ter Bescherming van het Immaterieel Erfgoed ondertekend heeft. Met het Kenniscentrum Immaterieel Erfgoed Nederland en met Histories, Faro en de Werkplaats Immaterieel Erfgoed in Vlaanderen werden goede relaties onderhouden. De Werkgroep Immaterieel Erfgoed Brabant was actief bij het leveren van tradities voor het boek Tradities in Brabant en het meedenken met het congres Heemkunde ontmoet Immaterieel Erfgoed.

	VERLEIDEN Brabants Erfgoedweekend Brabants Heem stimuleert de heemkundekringen om van het weekend van Open Monumentendag, het tweede weekend van september, steeds meer een feest te maken waarbij alle heemkundekringen tezamen elk jaar meer publiek gaan bereiken. De gedachte is niet alleen aandacht te hebben voor de monumenten van steen, maar ook voor andere vormen van erfgoed en om een breed scala activiteiten te organiseren zoals exposities, lezingen, boekpresentaties, wandelingen, etc. Steeds vaker in samenwerking met andere lokale organisaties. Voor meer exposure hebben heemkundekringen van Brabants Heem een banner ontvangen over het Brabants Erfgoedweekend. Brabants Heem heeft de ambitie de komende jaren het animo voor het Brabants Erfgoedweekend flink te versterken.
 	PR en communicatie Het 75-jarig bestaan van Brabants Heem heeft in 2022 veel publiciteit voor de stichting opgeleverd. Dag- en weekbladen besteedden aandacht aan het jubileum. Dat gold in eerste instantie voor de feestelijke viering in Alphen in februari. In het najaar volgde de bijeenkomst in de Statenzaal van het Noordbrabants Museum met o.a. de presentatie van het jubileumboek <i>Tradities in Brabant</i>. De bijeenkomst en de verschijning van het boek leverden opnieuw veel publiciteit op. In de geschreven pers, maar ook (regionale) radio en televisie schonken er aandacht aan met dikwijls een of meer bestuursleden/samenstellers. Brabants Heem is actief op facebook, niet alleen met eigen nieuws maar ook met verwijzingen naar informatie over heemkunde en aanverwante onderwerpen. De website van Brabants Heem blijft groeien in het aanbod van informatie van Brabants Heem zelf en van de aangesloten kringen en erfgoedorganisaties. De site wordt dagelijks bezocht door 20 tot 60 personen. De agenda op de website wordt steeds belangrijker. Een oproep aan alle kringen om hun persberichten ook naar Brabants Heem te sturen heeft al goede resultaten geboekt, al gebeurt dat nog lang niet in alle gevallen. Kwartaalblad <i>De Koerier</i> verscheen in het verslagjaar vier keer, telkens in een omvang van 48 pagina's. Hierin aandacht voor een breed scala aan onderwerpen die met heem en geschiedenis te maken hebben. Erfgoedbeleid, actuele erfgoedontwikkelingen en eigen nieuwsgaring, bijdragen van aangesloten kringen en van organisaties waarmee Brabants Heem samenwerkt, zorgden voor een gevarieerd aanbod. In oktober was de uitgave voor het merendeel aan Brabants Heem en het 75-jarig bestaan gewijd. Dat nummer kreeg een extra oplage om exemplaren te kunnen verspreiden onder een bredere kring. <i>De Koerier</i> wordt telkens op papier verstuurd naar circa 400 adressen. Verder wordt het kwartaalblad in pdf aangeboden aan alle aangesloten kringen/verenigingen, die

	het op hun beurt doorsturen naar de leden. Het bestand wordt steeds op de website geplaatst. In een maandelijkse nieuwsbrief geeft Brabants Heem informatie over activiteiten van de stichting en van andere organisaties in Brabant op gebied van heemkunde, geschiedenis, onderzoek en van activiteiten op deze terreinen. De nieuwsbrief wordt per e-mail verstuurd naar alle kringen en naar andere belangstellenden.
	ORGANISATIE
	Deelnemers Op 31 december 2022 telde Brabants Heem 124 deelnemers met ruim 31.000 leden, vrienden en vrijwilligers. Breda Engelbrecht van Nassau, Breda Oranjeboom en Terheijden meldden zich af. Er is een nieuwe heemkundekring aangesloten: Rucphen. Vanwege de fusie van de heemkundekringen Alphen en Chaam telt Brabants Heem bij het begin van 2023 123 deelnemers. In verband met de jubileumviering van oktober is in 2022 alleen een Raad van Aangeslotenen gehouden in juni te Oirschot.
	Bestuur Anticiperend op het vertrek van Pieter Jacobs als penningmeester na het afsluiten van het boekjaar 2022 is Wim Konings per november 2022 aspirant-bestuurslid geworden om in 2023 Pieter op te volgen. Wim is voorzitter van de heemkundekring Sprang-Capelle. Het bestuur kwam zesmaal in vergadering bijeen, hield een "heidag" en een jaarlijkse excursie. Onderwerpen voor de "heidag" waren de herziening van de statuten, de vraag van kleine erfgoedorganisaties om op een of andere manier zich te kunnen aansluiten bij Brabants Heem, bredere aanwezigheid van Brabants Heem in het erfgoedveld, netwerken en de wens in de toekomst een bestuur te ambiëren met meer diversiteit en beter gespreid over de provincie.
	Samenwerking Erfgoed Brabant Erfgoed Brabant is op het gebied van financiën, postbus, e.d. de uitvoerende organisatie voor Brabants Heem, maar is vooral ook partner om samen na te denken en samen te organiseren zoals bij het jubileum van Brabants Heem en de studiedag "heemkunde ontmoet..". Patrick Timmermans, directeur van Erfgoed Brabant, was gast op de "heidag" van het bestuur.

	Provincie Noord-Brabant De provincie is de belangrijke financier van Brabants Heem. 75% van de financiering is van de provincie, 25% van de aangesloten deelnemers. Voor de provincie is Brabants Heem de vertegenwoordiger van meer dan 30.000 vrijwilligers in het erfgoed-werkveld, die actief bijdraagt aan de profilering van de provincie: Bevochten Brabant, Religieus Brabant, Innovatief Brabant en Bestuurlijk Brabant.
	Statuten en Huishoudelijk Reglement Tijdens de Raad van Aangeslotenen van juni 2022 heeft de Raad ingestemd met door het bestuur voorgestelde wijzigingen in Statuten en Huishoudelijk Reglement. Beiden waren al bijna 30 jaar niet aangepast aan de actualiteit en derhalve was een update hard nodig. De rolverdeling tussen bestuur en Raad van Aangeslotenen was in de oude statuten diffuus geformuleerd en beschrijft nu de Raad eenduidig als adviesorgaan voor het bestuur. De statuten moeten nog formeel worden vastgesteld bij de notaris.
	Commissie voor wapen- en vlaggenkunde De samenstelling van de commissie wijzigde in het verslagjaar als gevolg van het overlijden van commissielid Martien Veekens op 11 juni. In de najaarsvergadering werd René Vroomen voorgedragen als nieuw lid van de commissie. Het bestuur van Brabants Heem gaf daaraan vervolgens zijn toestemming. De commissie bestaat nu uit: Hans Pennings (voorzitter), Joss Hopstaken (secretaris), Gert Beuving, Tjeu van Ras en René Vroomen. De commissie kwam tweemaal bijeen: op 8 april en 14 oktober 2022. De commissie heeft enkele adviezen uitgebracht en nam initiatief bij verschillende gemeenten om aandacht te vragen voor de vaststelling van dorpswapens en -vlaggen alsook voor wapenverbetering bij gemeenten die nog altijd de Rijkskleuren hanteren. Twee leden van de commissie namen deel aan de redactiecommissie die de bezorging regelde van de publicatie over wapens en vlaggen van Noord-Brabant die Willem van Ham voor zijn overlijden op 3 juni 2020 voltooid had. De uitgave zal in het voorjaar van 2023 gaan plaatsvinden. In overleg met het bestuur van Brabants Heem is een nieuw reglement voor de commissie vastgesteld.
	Onderscheidingen In 2022 is tweemaal de bronzen legpenning uitgereikt, aan R. Hermans Wouw en aan C.M. Kerstens Etten Leur In 2022 is aan de volgende personen de insigne van Brabants Heem uitgereikt: Mevr. C. Aarts – van Poppel Etten-Leur, J. van Aken Stampersgat, A. Bevers Lieshout, P. van den Boogaard Mierlo, A. de Bruin Hoog Blokland, A. Buckens Etten-Leur, M. Buijs Oudenbosch, A. van Campenhout Steenberghe, J. Caniëls Roosendaal, J. Das Riethoven, J. Dekkers Aarle-Rixtel, L. van

	Eert Best, A. Heeffter Etten-Leur, C. Heskens Oudenbosch, Mevr. E. Hoogers – van Tuyl Eersel, P. Huvenaars Zeeland, L. Jansen Waalre, A. Kanters Etten-Leur, M. van de Laar Mierlo, W. van Laarhoven Best, H. Lamers Lieshout, Mevr. S. Leuris Chaam, J. Manders Ospel, A. Martens Etten-Leur, A. van Melis Prinsenbeek, A. Neelen Steenbergen, J. Oerlemans Steenbergen, W. van Osch Lieshout, Mevr. P. van Schijndel – Bekkers Geffen, M. Strijbosch Erp, Mevr. J. van de Velde Steenbergen, J. van der Velden Etten-Leur, A. Veraart Steenbergen, Mevr. J. van der Weegen – Palmen Etten-Leur, P. van de Wiel Lieshout en F. Wilbrink Son en Breugel. Heemkundekringen die hun 75-jarig bestaan vierden in 2022: Jan Uten Hout Etten-Leur, De Kleine Meijerij Oisterwijk, De Acht Zaligheden Eersel en Onsenoort Heusden-Nieuwkuijk Heemkundekringen die hun 50-jarig bestaan vierden in 2022: De Vonder Asten-Someren, Ledevaert Chaam, Erstelinghe Waalwijk en Zeeland.
	Financiën De jaarrekening is een separaat document. De extra activiteiten in het kader van 75 jaar Brabants Heem konden financieel worden gerealiseerd omdat er in de beide coronajaren 2020 en 2021 sprake was van een exploitatie-overschot dat met instemming van de provincie kon worden besteed in 2022 aan het versterken van heemkundekringen op het gebied van immaterieel erfgoed (“Heemkunde ontmoet...” en het boek “Tradities in Brabant”), digitalisering (impuls historische geografie) en vernieuwing bij heemkundekringen (Bravants-Heemfonds).
	Aldus vastgesteld in de bestuursvergadering van 20 januari 2023. Namens het bestuur, w.g. Henk Hellegers, voorzitter w.g. Kees van Kempen, secretaris www.brabantsheem.nl www.facebook.com/brabantsheem